

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta (HE 169/2024 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Ariann Grandell, työ- ja elinkeinoministeriö
- oikeudellinen erityisasiantuntija Sara Fahmy, ulkoministeriö
- neuvotteleva virkamies Harri Sivula, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Mikko Kuikka, Maahanmuuttovirasto
- poliisitarkastaja Janne Lepsu, Poliisihallitus
- erityisasiantuntija Anni Valovirta, Kansallinen ihmiskaupparaportoiija
- toiminnanjohtaja Birgitta Partanen, Arktiset Aromit ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Aluehallintovirastot, työsuojelun vastuualueet
- Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Muutettavaksi ehdotettu kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettu laki (907/2017, kausityölaki) perustuu Euroopan unionin kausityödirektiiviin¹, joka asettaa rajat kansallisen lainsäädännön liikkumavaralle.

Valiokunnan lausunto HaVL 22/2024 vp

Kausityöhön oikeuttavia lupia myönnetään Suomeen ainoastaan lyhytaikaiseen, vuodenaikojen vaihtelun vuoksi kausiluontoiseen työhön. Esityksessä lain soveltamisalaa laajennetaan matkailun ja maatalouden lisäksi metsätalouteen, joka mahdollistaa sen, että luonnontuotteiden keruu lisätään valtioneuvoston asetuksella sääntelyn piiriin. Ehdotettujen muutosten myötä luonnonmarjanpoimintaan kolmansista maista saapuvat ovat jatkossa pääasiassa työsuhteisia kausityöntekijöitä.

Kausityölain 5 §:n mukaan kausityöhön oikeuttavia lupia ovat kausityöviisumi, jonka myöntää edustusto silloin, kun maahan saavutaan enintään 90 päiväksi, ja kausityöoleskelulupa. Kausityöoleskeluluvan myöntää Maahanmuuttovirasto yli 90 päivän ajaksi. Kun lupa myönnetään yli kuuden kuukauden mittaisena, tehdään siihen lisäksi saatavuusharkinta. Ehdotettu muutos sulkee pois mahdollisuuden myöntää luonnonmarjanpoimintaan aiemmin myönnettyjä Schengen-turistiivisumia.

Marjasatokaudeksi Suomeen rekrytoitujen henkilöiden luonnonmarjojen keruu on käytännössä kausiluonteista työntekoa ja ala nojaa vahvasti ulkomaalaiseen työvoimaan. Hallintovaliokunta katsoo, että kerääjien työsuhteisuuden edellyttäminen maahantuloluvan myöntämiseksi tuo parannuksia kerääjien oikeuksiin ja siten edistää työperäisen hyväksikäytön ehkäisemistä ja torjuntaa alalla, jolla on esiintynyt vuosia vakavaa, rakenteellista työperäistä hyväksikäyttöä, mukaan lukien ihmiskauppaa.

Hallituksen esityksen yritysvaikutuksia koskevissa perusteluissa todetaan, että ehdotettu muutos työsuhteisiin siirtymisestä muun muassa nostaa yritysten kustannuksia ja samalla myös yritysten hallinnollinen taakka kasvaa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että toimialalla on selkeät, ennakoitavat säännöt luonnonmarjanpoimijoiden maahantulon ja työnteon järjestämiseen sekä viranomaisilla toiminnan valvontaan ja poimijoiden suojeluun. Valiokunnan mielestä ehdotetut muutokset tuovat alalle tasa-arvoisemman ja läpinäkyvämmän järjestelmän. Uudessa toimintaympäristössä yrityksillä on myös mahdollisuus kehittää uusia ansaintamalleja ja sellaisia toimintatapoja, joilla luonnonmarjojen talteenotto turvataan.

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, työsuhde tai kausityöhön vaadittava maahantulolupa eivät itsessään poista riskiä työperäiseen hyväksikäyttöön. Hallintovaliokunta pitää myönteisenä, että esityksessä on pyritty nostamaan esiin, että nyt esitettävä lakimuutos on ensivaiheen toimi, mutta muitakin toimenpiteitä, kuten valvontaa ja yritysten omaa vastuullisuustyötä, tarvitaan. On myös hyvä, että hallituksen esityksessä on tunnistettu tarve seurata, missä määrin muutoksilla on onnistuttu torjumaan ihmiskauppaa ja mitä täydentäviä toimenpiteitä alalle mahdollisesti tarvitaan. Hallintovaliokunta yhtyy siihen, mitä esityksessä todetaan tarpeesta seurata luonnonmarja-alan toimintatapoja ja poimijoiden aseman kehitystä lain voimaantulon jälkeen, mutta korostaa myös Ruotsin lainsäädännön kehityksen ja toimintatapojen tiivistä seuraamista.

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/36/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten

Valiokunnan lausunto HaVL 22/2024 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Hallintovaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.11.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro